

Юридичні науки

УДК 342.92(477):341.231.14

Старовойтова Діана Дмитрівна

студентка

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Старовойтова Диана Дмитриевна

студентка

Института прокуратуры и уголовной юстиции

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Starovoytova Diana

Student of the

Institute of Public Prosecutor and Criminal Justice of the

Yaroslav Mudryi National Law University

Науковий керівник:

Червякова Олена Борисівна

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри адміністративного права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

**ПРАВОВИЙ СТАТУС ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА
ПРАВОВОЙ СТАТУС ИНОСТРАНЦЕВ И ЛИЦ БЕЗ ГРАЖДАНСТВА
LEGAL STATUS OF FOREIGNERS AND PERSONS WITHOUT
CITIZENSHIP**

Анотація. У статті досліджено особливості правового статусу іноземців та осіб без громадянства, проаналізовано нормативно-правові акти у цій сфері, а також реалізацію принципу рівності прав і свобод.

Ключові слова: іноземець, правовий статус, особа без громадянства, принцип рівності прав і свобод.

Аннотація. В статті досліджені особливості правового статусу іноземців та осіб без громадянства, проаналізовані нормативно-правові акти в цій сфері, а також реалізацію принципу рівності прав і свобод.

Ключевые слова: иностранец, правовой статус, лицо без гражданства, принцип равенства прав и свобод.

Summary. The article explores the peculiarities of the legal status of foreigners and stateless persons, analyzes the legal acts in this field, as well as the implementation of the principle of equality of rights and freedoms.

Key words: foreigner, legal status, stateless person, principle of equality of rights and freedoms.

Постановка проблеми. Тема правового статусу іноземців та осіб без громадянства є досить важливою. Іноземці та особи без громадянства є особливими суб'єктами адміністративного права та права в цілому, не зважаючи на те, що вони певною мірою прирівнюються до громадян України, але мають деякі особливості та відмінності, які слід розрізняти.

Мета: розкриття змісту та встановлення особливостей правового статусу іноземців в Україні.

Виклад основного матеріалу. На території України поряд із її громадянами мешкають іноземні громадяни, а також особи без громадянства. Відповідно до ст. 1 Закону «Про іноземців та осіб без громадянства» іноземці є особами, що не перебувають у громадянстві України і є громадянами (підданими) іншої держави або держав; особа без громадянства - особа, яку жодна держава відповідно до свого законодавства не вважає своїм громадянином [1].

Правовий статус іноземців та осіб без громадянства встановлюється нормами міжнародного права, що містяться в Загальній декларації прав людини 1946 р., Міжнародному пакті про громадянські й політичні права та ін., а також внутрішнім законодавством держави. Йдеться про Конституцію України, Закони «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», «Про громадянство України», «Про імміграцію» та інші нормативно-правові акти.

Стаття 26 Конституції України зазначає, що іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України. Таким чином, у загальному вигляді сформовано складники правового статусу таких суб'єктів. Вони мають ті ж права і свободи, а також виконують ті ж обов'язки, що і громадяни України, якщо інше не передбачено Конституцією, іншими законами України, а також міжнародними договорами. Вони є рівними перед законом незалежно від походження, соціального й майнового стану, расової та національної належності, статі, мови, ставлення до релігії, роду і характеру занять та інших обставин. Здійснення ними своїх прав і свобод не повинно завдавати шкоди національним інтересам України, правам, свободам і законним інтересам її громадян та інших осіб, які проживають в Україні. Такі особи зобов'язані неухильно додержуватися Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей, інтереси суспільства та держави [6].

В теорії адміністративного права іноземців класифікують за: тривалістю їх перебування в країні; метою перебування; характером й

обсягом наданих привілеїв і імунітетів, якими вони володіють тощо. Серед них виділяють: іноземців, які постійно проживають в Україні; іноземців, які тимчасово перебувають на території України; іноземців, які тимчасово проживають на території України; осіб без громадянства; закордонних українців; нелегальних мігрантів та ін.

Правовий статус цих суб'єктів, перш за все, залежить від підстав перебування в Україні. Згідно зі ст. 4 Закону «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» підставами для перебування іноземців та осіб без громадянства на території України на постійних засадах є: імігрування, відповідно до Закону «Про імміграцію»; отримання статусу біженця або особи, яка потребує притулку. Також, іноземці, які до прийняття рішення про припинення громадянства України постійно проживали на території України і після прийняття рішення про припинення громадянства України залишилися постійно проживати на її території, вважаються такими, які постійно проживають в Україні [1].

Щодо підстав перебування іноземців на тимчасових засадах, слід виокремити наступні: отримання статусу особи, що потребує додаткового захисту; працевлаштування; участь у реалізації проектів міжнародної технічної допомоги; проповідування релігійних віровчень чи іншої канонічної діяльності; представництво іноземних суб'єктів господарювання в Україні; робота у філіях та представництвах іноземних банків; провадження культурної, освітньої діяльності на підставах та в порядку, встановлених міжнародними договорами або спеціальними програмами; участь у волонтерських організаціях ; представництво іноземних ЗМІ. На тимчасових засадах перебувають і ті іноземці, що прибули в Україну з метою навчання, або особи, які в'їхали в Україну на інших законних підставах і вважаються такими, що тимчасово перебувають на території нашої держави на період наданого візового дозволу в'їзду або на період, встановлений законодавством чи міжнародними договорами.

Також слід виокремити іноземців, що мають особливий статус. Йдеться про осіб, що прибули в Україну з метою возз'єднання сім'ї з особами, які є громадянами України та особи, що уклали шлюб з громадянами України і отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період до отримання дозволу на імміграцію.

Обсяг прав таких осіб, виходячи із положень Конституції та інших законів є меншим, порівняно з громадянами України, а саме: іноземці не користуються політичними правами, що пов'язаними з участю громадянина в державному управлінні, зокрема– обирати та бути обраними до органів державної влади та місцевого самоврядування, об'єднуватися в політичні партії, брати участь в всеукраїнському та місцевому референдумах, не мають права брати участь в управлінні державними справами. Що стосується соціальних прав, то іноземці мають конституційного права на звернення та можливості об'єднуватися у громадські організації, займатися інвестиційною, зовнішньоекономічною та іншими видами підприємницької діяльності, право на працю, відпочинок, соціальний захист, на житло освіту, на користування досягненнями культури, на пересування по території України та ін.

Характеризуючи правовий статус іноземців та осіб без громадянства, слід звернути увагу на коло обов'язків, що на них покладаються. Іноземці зобов'язані поважати та дотримуватись Конституції і законів України, шанувати традиції та звичаї народу України.

Необхідно розрізняти поняття імміграція та тимчасове перебування іноземців в Україні. Отже розглянемо порядок імміграції іноземців в Україну. Іноземці можуть у встановленому порядку іммігрувати в Україну на постійне проживання або тимчасове перебування, а також тимчасово перебувати на її території. Іноземець повинен отримати дозвіл на імміграцію для постійного проживання чи тимчасового проживання.

Порядок видачі дозволу на імміграцію, а також посвідки на постійне або тимчасове проживання та вирішення інших питань, пов'язаних імміграцією іноземців, визначається Законом України «Про імміграцію». Щодо тимчасового перебування іноземців на території України: іноземці, які тимчасово перебувають в Україні на законних підставах зобов'язані в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України, зареєструвати національні паспорти або документи, які їх замінюють, і виїхати з України після закінчення відповідного терміну перебування. Якщо іноземці, які тимчасово перебувають в Україні, змінюють проживання, вони зобов'язані повідомити про це органи внутрішніх справ, у яких зареєстровані їхні національні паспорти або документи, що їх замінюють.

Висновки. Аналізуючи вище наведене можна зробити висновок, що іноземці та особи без громадянства є спеціальними суб'єктами права України. Поняття «іноземець» визначають як особу, яка є громадянином чи підданим іншої держави, що підтверджено відповідними документами, але у зв'язку із постійним чи тимчасовим проживанням або тимчасовим перебуванням на території України, а також з інших причин перебуває у правовому зв'язку з Україною.

Правовий статус іноземців та осіб без громадянства певною мірою прирівнюється до громадян України відповідно до законодавства, проте містить свої відмінності, в залежності від підстав перебування іноземця на території нашої держави, які передбаченні в нормативно-правових актах та нормах міжнародного права. Зокрема ці відмінності полягають в реалізації прав, що стосуються участі у політичному житті суспільства та держави суспільства, тобто політичні права, яких іноземці не мають. Отже, закони України встановлюють засади правового статусу іноземців, обсяг їх прав і обов'язків.

Література

1. Закон України "Про правовий статус іноземців". - 4 лютого 1994 р.
2. Конституція України. - К., 1996.
3. Закон України «Про імміграцію». – 07.06.2001.
4. Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» - 4 серпня 2011 р.
5. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 № 3773-VI // Відомості Верховної Ради України. 2012. № 19-20.
6. Іноземці користуються тими самими правами і свободами. URL: http://www.uapravo.com/hro/text.php?lan=rus&id=5334&id_book=5291&id_parent=5291